

MISSNÖJETS GEOGRAFI – SAMSPELET MELLAN TERRITORIELL (O)RÄTTVISA OCH POLITISKA ATTITYDER I PARTIVAL

JENNY DE FINE LICHT, DAVID KARLSSON
OCH LOUISE SKOOG

Sammanfattning

Det finns stora skillnader när det gäller livsvillkor och tillgång till välfärd i olika delar av landet, skillnader som många uppfattar som orättvisa. I det här kapitlet analyserar vi hur upplevd territoriell orättvisa – mätt genom bedömningar av tillgång till offentlig service – hänger samman med partival i Sverige. Ett index över upplevd territoriell orättvisa relateras till partisympatier samt centrala bakgrunds- och attitydvariabler. Vi ser att Sverigedemokraternas sympatisörer upplever störst och Moderaternas sympatisörer minst territoriellt missnöje. Det direkta sambandet mellan territoriell orättvisa och partival försvinner dock när hänsyn tas till etablerade förklaringsfaktorer. Däremot framträder ett intressant resultat som förklaring till sympati specifikt för Sverigedemokraterna: Väljare med låg invandringskritik som upplever hög territoriell orättvisa uppvisar en högre sannolikhet att sympatisera med partiet. Något motsvarande samband finns inte för något av de andra partierna. Kapitlet bidrar därmed med en fördjupad förståelse för hur geografiska erfarenheter samverkar med andra politiska attityder i formandet av partival.

Under senare år har geografiska skiljelinjer fått allt större uppmärksamhet i politiken. I flera länder har spänningar mellan urbana storstäder och mer rurala eller perifera områden blivit synliga i både valresultat och politiska konflikter. Valet av Donald Trump i USA och Brexit-omröstningen i Storbritannien har ofta tolkats som uttryck för ett politiskt missnöje som är geografiskt koncentrerat till mindre städer och landsbygdsområden. Samtidigt har liknande spänningar blivit tydliga i återkommande protester från lantbrukare, där traktorkonvojer i bland annat Bryssel och Paris riktat uppmärksamheten mot konflikter mellan politiska beslut och villkoren för rurala näringar.

Utvecklingen har bidragit till ett växande forskningsintresse för hur geografiska skillnader påverkar politiska attityder och politiskt beteende. Studier visar på tydliga geografiska mönster där partikonflikter till exempel varierar mellan stora och små kommuner (Karlsson & Skoog, 2024) och där stödet för olika partier skiljer sig mellan städer och landsbygdsområden. Till viss del sammanfaller geogra-

fiska motsättningar med skillnader i värderingar längs GAL–TAN-dimensionen, närmare bestämt frågor om flyktingpolitik och bensinskatt (jfr. Karlsson, 2025). Samtidigt visar forskning att dessa skiljelinjer inte enbart kan förstås i termer av traditionella ideologiska konflikter. De tycks även handla om upplevelser av hur olika delar av landet behandlas politiskt och hur resurser och investeringar fördelas mellan olika platser – inte minst när det gäller lokaliseringen av offentlig service (de Fine Licht m.fl., 2024).

En central utgångspunkt i forskningen är därför att geografiska erfarenheter eller föreställningar kan forma politiska identiteter och uppfattningar om rättvisa. Till exempel visade Cramer (2016) i sin studie av Wisconsin hur landsbygdsbor upplevde att de systematiskt förlorade resurser till storstäderna, att besluten fattades av urbana eliter utan kännedom om landsbygdens villkor, och att deras livsstil och värderingar aktivt föraktades av makthavarna. När sådana upplevelser blir politiskt mobiliserande kan de också påverka väljarnas partival och då inte minst stöd för anti-etablissemangspartier (Wallman Lundåsen & Erlingsson, 2023; Wallman Lundåsen, 2024).

Tidigare forskning pekar på betydelsen av såväl bostadsort som lokaliseringen av resurser och service för hur politiskt missnöje uppstår och politiseras. I detta kapitel bygger vi vidare på dessa ansatser genom att analysera hur upplevelser av territoriell orättvisa – här fångade genom ett index byggt på upplevelser av tillgång till offentlig service – hänger samman med partival i Sverige. Vi undersöker särskilt i vilken utsträckning dessa samband kvarstår när hänsyn tas till andra centrala förklaringsfaktorer bakom partival – inte minst placering på vänster-högerskalan och åsikter om flyktingpolitik (som här fungerar som proxy för GAL–TAN-skalan).

Vi inleder med en kort forskningsöversikt om territoriella skiljelinjer och geografiskt missnöje. Därefter presenterar vi vårt mått på territoriell orättvisa och analyserar hur detta hänger samman med geografi samt sociokulturella och ideologiska faktorer. Vi analyserar sambandet mellan upplevelser av territoriell orättvisa och partisympati i relation till samtliga partier, och detaljerade resultat redovisas i en separat tabellbilaga som publicerats online (de Fine Licht m.fl., 2026). I kapitlet presenteras dessa resultat mer översiktligt, och vi gör en fördjupad analys av hur missnöje påverkar sympatin för Sverigedemokraterna, eftersom det är där de mest framträdande sambanden återfinns. Avslutningsvis diskuterar vi resultaten i relation till det kommande valet och möjligheterna att mobilisera väljare som upplever territoriell orättvisa.¹

Territoriell (o)rättvisa

Geografiska politiska spänningar beskrivs ofta som en centrum-periferidimension i politiken där utgångspunkten är att olika delar av ett territorium har olika tillgång till resurser och politiskt inflytande. Städer och urbana områden ses återkommande som tillväxtmotorer (Molotch, 2018) och fungerar ofta som politiska och ekono-

miska centrum. Dessa områdens intressen gynnas därför ofta av beslutsfattare som vill främja tillväxt; ofta med en förhoppning om att detta i förlängningen även ska få positiva effekter i mer perifera områden – en logik som dock i begränsad utsträckning har fått empiriskt stöd (Rodríguez-Pose m.fl., 2024). Därtill fattas många viktiga politiska beslut i urbana centrum, även sådana som har avgörande konsekvenser för perifera landsbygdsområden (Skoog, 2025).

Forskning om centrum-periferi och dess politiska konsekvenser bygger ofta på Lipsets och Rokkans teorier gällande motsättningar mellan platser (Lipset & Rokkan, 1967; Rokkan, 1970; jfr. Karlsson & Skoog, 2025). De menade att flera av de historiska konflikter som bidrog till att forma partisystemen hade en tydlig territoriell dimension. Till exempel lyfte de fram motsättningar mellan nationella eliter och boende i perifera områden – som konflikter mellan statskyrka och religiösa minoriteter eller mellan nationalspråk och regionala språk. Nutida forskning har gjort nya tolkningar och tillämpningar av begreppen och lyfter ofta in fler faktorer i begreppen centrum och periferi (jfr. Saglie, 2023: 278). Bland de nyare etiketterna finner vi bland annat ”betydelsefulla” och ”betydelselösa” platser (Rodríguez-Pose, 2018), där ett underliggande argument är att stora städer görs till mer betydelsefulla då de ses som tillväxtmotorer medan mer glesbefolkade områden lättare ses som betydelselösa då de har lägre potential för tillväxt och ofta upplever ekonomisk nedgång.

På senare år har forskare noterat en rörelse där medborgare i perifera områden har börjat göra uppror via valurnan, vilket lett till ett ökat stöd för populistiska eller systemkritiska partier i rurala och perifera områden (Huijsmans, 2023; Rickardsson, 2021). I Sverige finns det exempelvis tydliga indikationer på att medborgare på landsbygden i högre utsträckning sympatiserar med Sverigedemokraterna (Wallman Lundåsen, 2024; Öhrvall m.fl., 2024). I den internationella forskningen talar man därför ibland om ”missnöjets geografi” (*geographies of discontent*) (Dijkstra m.fl., 2020; McCann, 2020). En viktig del av den forskningsinriktningen handlar om hur människor själva tolkar och ger mening åt geografiska skillnader. Studier har visat att människor ofta utvecklar en platsbaserad politisk identitet. Ett exempel är begreppet ”rural identitet” (*rural consciousness*) som beskriver hur människor på landsbygden kan uppleva att deras livsvillkor, värderingar och erfarenheter skiljer sig från dem som dominerar i städer. I denna typ av identitet ingår även uppfattningar om att landsbygden missförstås, förbises eller behandlas orättvist av politiska beslutsfattare (Cramer, 2012, 2016). Samtidigt är det viktigt att lyfta fram att känslor av marginalisering inte bara förekommer i landsbygdsområden. Även inom större städer kan vissa stadsdelar eller förorter uppleva sig hamna i periferin i relation till mer resursstarka delar av staden. Därför talar vissa forskare mer generellt om platsbaserad frustration eller territoriellt missnöje (Munis, 2022).

Forskning visar samtidigt att sambandet mellan rural identitet och stöd för systemkritiska eller radikala högerpartier inte är entydigt. Studier från Norge visar exempelvis att väljare med en stark rural identitet inte nödvändigtvis är mer

invandringskritiska eller kritiska mot reformer för att värna miljön. Däremot är de mer kritiska till hur det offentliga behandlar landsbygden. Rent politiskt mobiliserar dessa väljare av det norska Senterpartiet, som en agrar representant, snarare än mer högerradikala alternativ (Auerbach m.fl., 2024).

Gemensamt för dessa perspektiv är att de pekar på hur politiska konflikter i ökande grad kan knytas till geografiska skillnader och partival. Sådana spänningar finns inte enbart mellan olika landsdelar utan även mellan och inom regioner och kommuner. Invånare i perifera och särskilt rurala delar av landet har ofta rent faktiskt längre avstånd till service och välfärd. När människor tolkar och upplever att resurser, investeringar eller offentlig service fördelas på ett orättvist sätt mellan olika platser kan detta påverka deras tillfredsställelse med demokratin (Erlingsson m.fl., 2023), deras förtroende för politiker och politiska institutioner (Stein m.fl., 2019) samt deras politiska preferenser. Detta kan man bland annat se i form av stärkt stöd för Sverigedemokraterna (jfr. Wallman Lundåsen & Erlingsson, 2023; Wallman Lundåsen, 2024).

Även om dessa tidigare studier tecknar en trovärdig bild väcker de också en mer grundläggande fråga som i begränsad utsträckning har adresserats i tidigare forskning: hur omsätts upplevelser av territoriell orättvisa i konkreta partipolitiska preferenser? Även om studier har visat att sådana upplevelser hänger samman med stöd för olika typer av anti-etablissemangspartier, är det mindre tydligt varför liknande erfarenheter av att den egna platsen är missgynnad tycks kanaliseras i olika politiska riktningar. En möjlig utgångspunkt är att dessa upplevelser tolkas i relation till etablerade politiska skiljelinjer och sakfrågor. Därmed kan territoriellt missnöje få olika politiska uttryck beroende på individers attityder, exempelvis i frågor som rör invandring eller synen på statens roll.

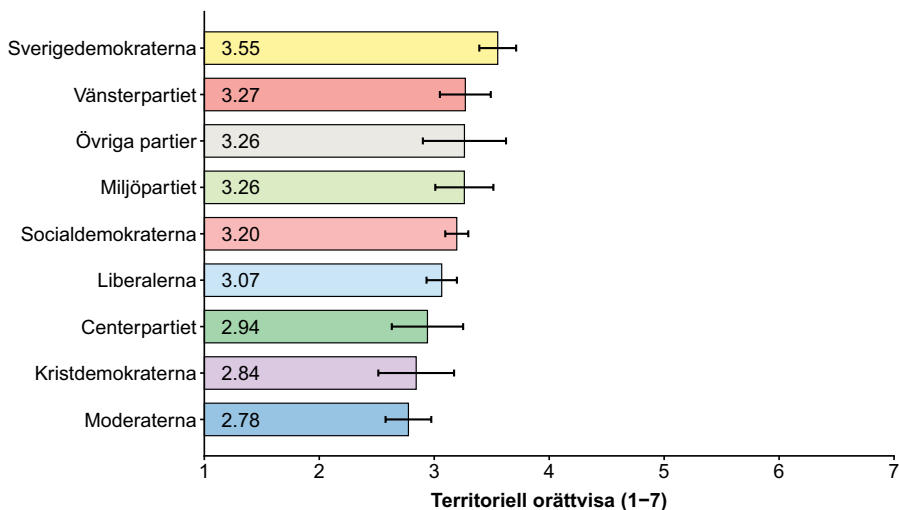
Upplevd territoriell orättvisa och partival

Lokaliseringen av offentlig service är för många en både reell och symbolisk indikation på hur den egna hemorten gynnas eller missgynnas av politiska beslut (jfr. de Fine Licht m.fl., 2024). Även om territoriell orättvisa är ett bredare begrepp som också kan omfatta exempelvis ekonomiska möjligheter och politiskt inflytande, utgör tillgången till service en central och konkret dimension av sådana skillnader. I den nationella SOM-undersökningen 2025 fick respondenterna ta ställning till tre påståenden. Samtliga frågor besvarades på en sjugradig skala från ”instämmer inte alls” (1) till ”instämmer helt” (7). Påståendena gällde att utbudet av service där de bor är rimligt, att serviceutbudet har förbättrats över tid samt att den ort där de bor är orättvist missgynnad jämfört med andra orter. I befolkningen som helhet är instämmandet relativt högt i det första påståendet (medelvärde 5,1), lägre när det gäller förbättring över tid (3,7) och lägst för upplevelsen av att den egna orten är orättvist missgynnad (2,5). Utifrån dessa tre indikatorer har vi konstruerat ett

index över upplevd territoriell orättvisa, där frågorna har kodats om så att högre värden indikerar en starkare upplevelse av territoriell orättvisa, och därefter beräknat som deras medelvärde. En mer detaljerad redovisning av frågornas formuleringar och svarsfördelningar återfinns i tabellbilagan.

I figur 1 visas en sammanställning av hur upplevelsen av territoriell orättvisa varierar mellan medborgare beroende på vilket parti de föredrar.

Figur 1 Upplevd territoriell orättvisa per parti, 2025 (medelvärde på index 1–7, 95-procentiga konfidensintervall)

Kommentar: Indexet bygger på tre påståenden som löd *Utbudet av service där jag bor är rimligt*; *Utbudet av service där jag bor har förbättrats över tid* samt *Den ort där jag bor är orättvist missgynnad jämfört med andra orter*. Svaren gavs på en sjugradig skala från *Instämmer inte alls* (1) till *Instämmer helt* (7). Figuren visar genomsnittlig upplevd territoriell orättvisa (index 1–7) bland sympatisörer för olika partier (baserat på *Vilket parti tycker du bäst om idag*). Högre värden indikerar en starkare upplevelse av territoriell orättvisa, det vill säga skalan för två av påståendena har vänts. Felstaplarna visar 95-procentiga konfidensintervall. Antal svarande: 1 602. Resultatet nedbrutet på de tre frågorna i index uppdelat på parti finns i tabellbilagan (de Fine Licht m.fl., 2026).

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Här bekräftas tidigare resultat som visar att det är sympatisörer till Sverigedemokraterna som uppvisar högst grad av upplevd territoriell orättvisa (medelvärde 3,55). Kristdemokraternas och Moderaternas sympatisörer uppvisar de lägsta nivåerna (2,84 respektive 2,78). Skillnaderna mellan partierna med högst respektive lägst värden är statistiskt signifikanta, men sambandet mellan partisympati och upplevd territoriell orättvisa är svagt ($\text{Eta}^2 = 0,03$).

Den fråga vi ställer i detta kapitel är hur upplevd territoriell orättvisa förhåller sig till andra centrala faktorer som förklarar partisympatier i Sverige, och om sambandet mellan partisympati och territoriell orättvisa kvarstår när vi kontrollerar för dessa. Vi utgår från en grundläggande förklaringsmodell som inkluderar ett antal etablerade bakgrundsvariabler: samhällsklass (uppväxt i arbetarhem), utbildningsnivå (hög utbildning), hushållsinkomst, bostadsort (storstad respektive glesbygd, med övriga sorters orter som referenskategori), ålder, kön samt mellanmänsklig tillit. Därtill inkluderar vi två centrala ideologiska dimensioner för partival: självplacering på vänster-höger-skalan och åsikt om flyktingmottagande (inställning till att ta emot färre flyktingar i Sverige). Vänster-höger-skalan utgör traditionellt den främsta åsiktsdimensionen i svensk forskning om partival, medan inställningen till flyktingmottagande ofta används som en indikator på den kulturella värderingsdimensionen, även benämnd GAL-TAN, som blivit allt viktigare i det svenska partilandskapet (jfr. t.ex. Oscarsson m.fl., 2021).

Dessa faktorer har tillsammans en relativt god förklaringskraft för partisympati, särskilt för stödet till Sverigedemokraterna (Nagelkerkes $R^2 = 0,49$), följt av Vänsterpartiet (0,44), Socialdemokraterna och Liberalerna (0,36), Moderaterna (0,26) samt lägre nivåer för Miljöpartiet (0,20), Centerpartiet (0,14) och Kristdemokraterna (0,09) (se tabellbilagan för utförliga resultat, de Fine Licht m.fl., 2026).

När territoriell orättvisa läggs till i modellen förändras – förvånande nog – inte resultaten i någon avgörande riktning. Effekten av upplevd territoriell orättvisa är inte statistiskt signifikant för något parti när övriga faktorer kontrolleras för.

En möjlig förklaring till att de bivariata samband som finns mellan missnöje och partival försvinner i den multivariata analysen är att flera av bakgrundsvariablerna samvarierar både med partival och med upplevd territoriell orättvisa. Exempelvis upplever personer i glesbygd i genomsnitt en betydligt högre grad av territoriell orättvisa än personer i storstad. Även individer som vuxit upp i arbetarhem och personer med låg mellanmänsklig tillit är mer benägna att uppleva en högre grad av territoriell orättvisa. Däremot finns inga signifikanta samband mellan vänster-höger-position och territoriell orättvisa, och endast ett mycket svagt men dock statistiskt signifikant positivt samband mellan flyktingkritik och territoriell orättvisa ($r = 0,06$).

För att fördjupa förståelsen har vi testat för interaktionseffekter mellan upplevd territoriell orättvisa och flyktingkritik (se tabellbilagan, de Fine Licht m.fl., 2026). Här framträder ett intressant resultat för ett av partierna – Sverigedemokraterna. Dessa resultat presenteras i tabell 1 i form av logistiska regressioner med oddskvoter i fyra modeller, där sympati för SD är beroende variabel. I den första modellen inkluderas endast upplevd territoriell orättvisa. Resultatet visar, i linje med figur 1, att personer som upplever en högre grad av territoriell orättvisa också har en högre sannolikhet att uppge att de sympatiserar med Sverigedemokraterna, när inga andra faktorer kontrolleras för. I modell 2 inkluderas ett antal kontrollvariabler, och i modell 3 inkluderas samtliga variabler. När dessa faktorer tas i beaktande

är sambandet mellan territoriell orättvisa och stöd för Sverigedemokraterna, som ovan nämnts, inte längre statistiskt signifikant, och modellens förklaringskraft påverkas endast marginellt.

Men i modell 4 framträder ett annat mönster. Här inkluderas två interaktioner: mellan territoriell orättvisa och invandringskritik samt mellan territoriell orättvisa och boende i glesbygd. Resultaten visar att sambandet mellan territoriell orättvisa och stöd för Sverigedemokraterna varierar beroende på individens inställning till invandring, medan någon motsvarande skillnad mellan glesbygd och andra områden inte kan observeras. Vad detta innebär illustreras närmare i figur 2.

Tabell 1 Logistiska regressioner av sannolikheten att sympatisera med Sverigedemokraterna, 2025 (oddskvoter)

	M1	M2	M3	M4
Samhällsklass (1 = Arbetarhem)		2.56***	2.50***	2.55***
Utbildningsnivå (1 = eftergymnasial)		0.65	0.65	0.66
Hushållsinkomst (10 000kr/mån)		0.91**	0.91**	0.92**
Bostadsort (Storstad = 1) (ref: övriga orter)		0.70	0.73	0.71
Bostadsort (Glesbygd = 1) (ref: övriga orter)		1.13	1.02	1.28
Ålder (antal år)		1.00	1.00	1.00
Kön (1 = man)		1.94***	1.94***	1.93***
Mellanmänsklig tillit (0 mkt lågt – 10 mkt högt)		0.86***	0.86***	0.86***
Vänster-höger (1 klart till vänster – 5 klart till höger)		2.31***	2.34***	2.39***
Invandringskritik: Ta emot färre flyktingar i Sverige (1 mkt dåligt –5 mkt bra förslag)		3.33***	3.29***	8.28***
Upplevd territoriell orättvisa (1–7)	1.31***		1.13	3.86*
Upplevd territoriell orättvisa × invandringskritik				0.77*
Upplevd territoriell orättvisa × glesbygd				0.94
Nagelkerkes R ²	0.03	0.49	0.49	0.50

Kommentar: Frågan löd *Vilket parti tycker du bäst om idag?* I tabellen redovisas resultat från logistiska regressioner där sympati för Sverigedemokraterna är beroende variabel, ja = 1, nej = 0, med oddskvoter där värden över 1 indikerar högre och värden under 1 lägre sannolikhet att välja SD som bästa parti. Robusta standardfel har använts. Modell 1 inkluderar endast upplevd territoriell orättvisa som oberoende variabel. Modell 2 inkluderar kontrollvariabler. Modell 3 inkluderar samtliga variabler. Modell 4 inkluderar dessutom interaktioner mellan upplevd territoriell orättvisa och invandringskritik samt mellan upplevd territoriell orättvisa och glesbygd. Antal svarande: 1 400.
* p < 0,05, ** p < 0,01, *** p < 0,001.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Figur 2 illustrerar resultaten från regressionsanalysen genom att visa predicerade sannolikheter att sympatisera med Sverigedemokraterna vid olika nivåer av invandringskritik samt hur denna relation påverkas av upplevelser av territoriell orättvisa. Den vänstra panelen visar de predicerade sannolikheterna för personer som upplever hög respektive låg territoriell orättvisa, medan den högra panelen visar marginaleffekten av territoriell orättvisa vid olika nivåer av invandringskritik.

Som framgår av figur 2 ökar sannolikheten att sympatisera med Sverigedemokraterna i takt med att invandringskritiken ökar. Samtidigt framträder ett komplicerande mönster: Bland personer som upplever en högre grad av territoriell orättvisa är sannolikheten att stödja Sverigedemokraterna relativt hög även vid låga nivåer av invandringskritik. Stödet för en restriktiv flyktingpolitik är förvisso starkare på landsorten (se t.ex. Karlsson, 2025), vilket sammanfaller med Sverigedemokraternas större stöd där. Men denna interaktionseffekt mellan invandringskritik och territoriellt missnöje är *inte* knuten till var man bor.

Detta tyder på att det finns en grupp väljare som inte i första hand kännetecknas av invandringskritiska attityder men som ändå tenderar att stödja Sverigedemokraterna. En rimlig tolkning är att upplevelser av att den egna platsen är orättvist behandlad eller missgynnad – det vill säga territoriell orättvisa – kan fungera som en alternativ drivkraft bakom stödet för partiet.

Den högra panelen visar samtidigt att betydelsen av territoriell orättvisa minskar i takt med att invandringskritiken ökar. Bland väljare med mycket stark invandringskritik spelar territoriell orättvisa alltså liten roll för sannolikheten att sympatisera med Sverigedemokraterna. Det finns en betydande osäkerhet kring estimaten – men interaktionen mellan invandringskritik och territoriell orättvisa är statistiskt signifikant.

Med dessa resultat bidrar studien till att nyansera vår förståelse för hur territoriellt missnöje hänger samman med partival. Överlag verkar missnöjet spela en mycket begränsad roll för sympati för olika partier.

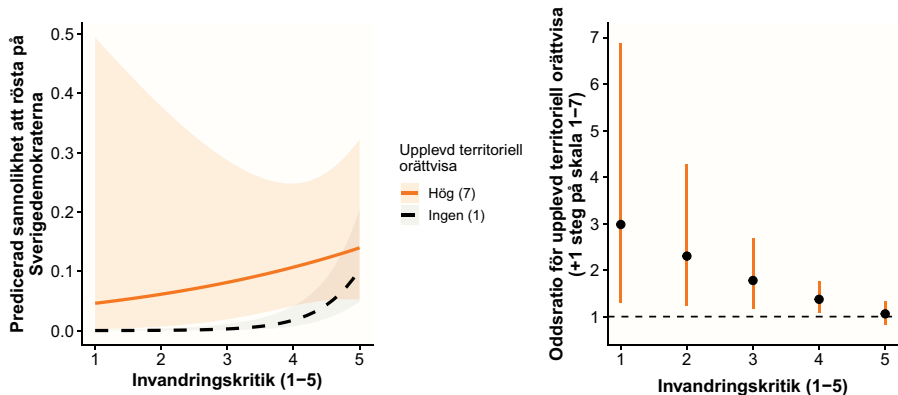
Tidigare studier har visat att upplevelser av territoriell orättvisa och lokala missnöjesfaktorer, inte minst kopplade till tillgång till offentlig service, har samband med stöd för anti-etablissemangspartier, inklusive Sverigedemokraterna. Samtidigt har dessa studier betonat att hur sådana upplevelser politiseras i hög grad beror på individens geografiska kontext (Wallman Lundåsen & Erlingsson, 2023; Wallman Lundåsen, 2024).

Våra resultat bekräftar betydelsen av territoriellt missnöje för sympatier för Sverigedemokraterna, men visar att dess betydelse är villkorad av andra politiska attityder. Sambandet mellan missnöje och partisympati formas i samspelet med individens politiska attityder i en annan fråga – invandringskritik. Vi finner däremot inga direkta eller interagerande effekter av geografisk kontext i relationen mellan territoriell orättvisa och partival. Det innebär att även om territoriellt missnöje är störst i glesbygd – och att interaktionseffekten därmed sannolikt har störst

genomslag där – så ökar territoriellt missnöje sannolikheten för sympatier med Sverigedemokraterna på samma sätt oavsett var människor bor.

Det bör samtidigt understrykas att det endast är omkring 20 procent av Sverigedemokraternas sympatisörer som *inte* anser att det är ett *mycket bra förslag* att ta emot färre flyktingar. Det är alltså inom denna relativt begränsade grupp som den observerade effekten har bäring. Samtidigt, givet att partiet har ett stöd på över 20 procent i valet 2022 och i aktuella opinionsmätningar 2026, motsvarar detta omkring 4 procent av väljarkåren. Det är därmed en grupp som, i ett jämnt val, kan vara avgörande för utgången.

Figur 2 Predicerad sannolikhet att sympatisera med Sverigedemokraterna efter invandringskritik och territoriell orättvisa samt marginaleffekt av territoriell orättvisa, 2025 (predicerade sannolikheter, oddsratio med 95-procentiga konfidensintervall)

Kommentar: Frågan löd *Vilket parti tycker du bäst om idag?* I tabellen redovisas resultat från logistiska regressioner där sympati för Sverigedemokraterna är beroende variabel, ja = 1, nej = 0. Figuren visar predicerade sannolikheter att sympatisera med Sverigedemokraterna vid olika nivåer av invandringskritik samt marginaleffekten av upplevd territoriell orättvisa (skala 1–7). Den vänstra panelen visar predicerade sannolikheter för personer med låg respektive hög territoriell orättvisa, medan den högra panelen visar oddskvoten för territoriell orättvisa vid olika nivåer av invandringskritik. Analysen bygger på logistisk regression (Modell M4 i Tabell 1). Felstaplar anger 95-procentiga konfidensintervall. Antal svarande: 1 400.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2025.

Vi tittar på er, Centerpartiet!

Förutsättningarna för att tillhandahålla offentlig service är dramatiskt olika i olika delar av landet. I detta kapitel har vi argumenterat för att upplevd territoriell orättvisa utgör en dimension som förtjänar ökad uppmärksamhet, både av forskare och av partier som söker röster i nya väljargrupper. Detta är en fråga som

skär tvärs igenom vänster-högerskalan då territoriellt missnöjda väljare återfinns i båda läger. Samtidigt har den en tydlig geografisk förankring då medborgare i rurala landsbygdsområden upplever en högre grad av territoriell orättvisa, medan boende i urbana storstäder i lägre grad upplever sig vara territoriellt missgynnade.

Upplevelsen av att bli orättvist behandlad är inte bara en känsla utan den tycks också få politiska konsekvenser. Våra resultat visar att personer som upplever att deras ort eller hemvist är orättvist behandlad när det gäller tillgång till offentlig service i viss utsträckning röstar annorlunda än vad annars kan förväntas. Särskilt tydligt är att Sverigedemokraterna i viss mån tycks attrahera väljare som inte i första hand kännetecknas av invandringskritiska attityder, utan snarare av en upplevelse av territoriell orättvisa. Givet att en stram syn på invandring annars är den fråga som starkast förknippas med partiet, pekar detta på att det finns alternativa vägar till stöd som inte enbart handlar om invandringsfrågan.

Detta mönster ligger i linje med resultat från Norge, där en liknande väljargrupp i högre grad mobiliseras av det norska Senterpartiet snarare än av högerradikala partier (Auerbach m.fl., 2024), vilket illustrerar att denna väljargrupp kan kanaliseras olika beroende på partisystemets utformning. Detta pekar på att det finns en delvis outnyttjad potential att nå nya väljargrupper för de partier som lyckas fånga upp en känsla av att vara territoriellt missgynnad. Även om väljare på landsbygden utgör en relativt liten grupp i numerär mening, bör detta vara ett resultat av intresse för partier som strävar efter att bredda sin väljarbas eller stärka sitt stöd på olika geografiska platser. Detta gäller inte minst partier som vinnlägger sig om att representera landsbygdens eller periferins perspektiv.

I detta sammanhang är det värt att notera att väljare som sympatiserar med Centerpartiet i Sverige, det parti som traditionellt haft de tydligaste kopplingarna till landsbygdsintressen, i förhållandevis låg grad upplever territoriell orättvisa (2,94 jämfört med Sverigedemokraternas 3,55, se figur 1 ovan). Endast Moderaternas och Kristdemokraternas väljare uppvisar lägre nivåer av upplevd territoriell orättvisa. Vi bör komma ihåg att centrum-periferidimensionen traditionellt sett är svagare i det svenska Centerpartiet än exempelvis i dess norska systerparti (Christensen, 2005). Att i stället rikta sig mot väljare utanför landsbygden, och därmed grupper som i mindre utsträckning upplever territoriell orättvisa, kan också förstås som ett medvetet strategiskt val, givet att landsbygdsbefolkningen utgör en relativt begränsad och långsiktigt krympande väljargrupp. En annan tolkning är dock att Centerpartiet inte fullt ut mobiliserar de grupper som upplever territoriell orättvisa, trots att en sådan väljargrupp i andra länder i högre grad fångas upp av agrara partier. Inte minst i valtider skulle det kunna vara en källa till reflektion.

Not

- ¹ Kapitlet är en rapport från projektet *Lokaliseringsutmaningen – jämlik offentlig service och demokratisk styrning i hela Sverige* som finansieras av FORMAS (dnr 2021-02229).

Referenser

- Auerbach, K. R., Eidheim, M. R., & Fimreite, A. L. (2024). Rural but not radical right: The rural-urban cleavage in Norway. *Scandinavian Political Studies*, publicerad online i väntan på tryck.
- Christensen, D. A. (2005). Senterpartiene i Norge og Sverige. I M. Demker & L. Svåsand (Red.), *Partiernas århundrade* (s.159–190). Santérus.
- Cramer, K. J. (2012). Putting inequality in its place: Rural consciousness and the power of perspective. *American Political Science Review*, 106(3), 517–532.
- Cramer, K. J. (2016). *The politics of resentment: Rural consciousness in Wisconsin and the rise of Scott Walker*. University of Chicago Press.
- de Fine Licht, J., Karlsson, D., & Skoog, L. (2024). *Location of public services: Legitimacy, challenges and solutions in Sweden*. Palgrave Macmillan.
- de Fine Licht, J., Karlsson, D., & Skoog, L. (2026). *Tabellbilaga: Missnøjets geografi*. Göteborgs universitet.
- Dijkstra, L., Poelman, H., & Rodríguez-Pose, A. (2020). The geography of EU discontent. *Regional Studies*, 54(6), 737–753.
- Erlingsson, G. Ó., Öhrvall, R., & Wallman Lundåsen, S. (2023). Geographical tensions within municipalities? Evidence from Swedish local governments. *Rural Sociology*, 88(4), 1033–1068.
- Huijismans, T. (2023). Place resentment in ‘the places that don’t matter’: Explaining the geographic divide in populist and anti-immigration attitudes. *Acta Politica*, 58(2), 285–305.
- Karlsson, D. (2025). Finns det en stad–landpolarisering i Sveriges riksdag? I P. Öhberg & J. Ahlbom (Red.), *Riksdagens landskap* (s. 67–83). Göteborgs universitet.
- Karlsson, D., & Skoog, L. (2024). Den svenska polariseringskartan: Partipolitiska konflikter i svenska kommuner. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 126(5), 1063–1083.
- Karlsson, D., & Skoog, L. (2025). The spatial dimension of political dissent – Centre-periphery dynamics in Sweden. *Political Geography*, 116. 103248.
- Lipset, S. M., & Rokkan, S. (1967). Cleavage structures, party systems and voter alignments: An introduction. I S. M. Lipset & S. Rokkan (Red.), *Party systems and voter alignments* (s. 1–64). Free Press.
- McCann, P. (2020). Perceptions of regional inequality and the geography of discontent: Insights from the UK. *Regional Studies*, 54(2), 256–267.

- Molotch, H. (2018). The City as a Growth Machine: Toward a Political Economy of Place. I J. Stein (Red.), *Classic readings in urban planning* (s. 180–196). Routledge.
- Munis, B. K. (2022). Us over here versus them over there... literally: Measuring place resentment in American politics. *Political Behavior*, 44(3), 1057–1078.
- Oscarsson, H., Bergman, T., Bergström, A., & Hellström, J. (2021). *Polariseringen i Sverige*. SNS förlag.
- Rickardsson, J. (2021). The urban–rural divide in radical right populist support: The role of resident’s characteristics, urbanization trends and public service supply. *The Annals of Regional Science*, 67(1), 211–242.
- Rodríguez-Pose, A. (2018). The revenge of the places that don’t matter (and what to do about it). *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 11(1), 189–209.
- Rodríguez-Pose, A., Bartalucci, F., Lozano-Gracia, N., & Dávalos, M. (2024). Overcoming left-behindedness. Moving beyond the efficiency versus equity debate in territorial development. *Regional Science Policy & Practice*, 16(12). 100144.
- Rokkan, S. (1970). The growth and structuring of mass politics in Western Europe: Reflections of possible models of explanation. *Scandinavian Political Studies*, 5(A5), 65–83.
- Saglie, J. (2023). Sentrum–periferi – en skillelinje i endring? I J. Bergh & A. Haugsgjerd (Red.), *Politikk i urolige tider. En studie av stortingsvalget 2021* (s. 276–304). Cappelen Damm Akademisk.
- Skoog, L. (2025). Powering up the periphery—how local governments turn resources into political capital. *Planning Practice & Research*, 1–18.
- Stein, J., Buck, M., & Bjørnå, H. (2019). The centre–periphery dimension and trust in politicians: The case of Norway. *Territory, Politics, Governance*, 9(1), 37–55.
- Wallman Lundåsen, S. W. (2024). Rurality and discontent: Unraveling the context effects of living in rural districts in local elections on support for Sweden democrats. *Journal of Rural Studies*, 106. 103209.
- Wallman Lundåsen, S., & Erlingsson, G. Ó. (2023). Perceived fairness of intramunicipal cohesion politics: Does place of residence affect party preferences? *Political Geography*, 107. 102994.
- Öhrvall, R., Erlingsson, G. Ó., & Wittberg, E. (2024). Geografisk polarisering i röstningsbeteende: Nationella och lokala skillnader. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 126(5).